

Latvijas Universitātes rektors profesors Ivars Lācis

(11.02.1949 -)

Ivars Lācis ir Latvijas Universitātes (LU) profesors, fiziķis - optiķis, habilitētais fizikas doktors, LU rektors no 2000. līdz 2007. gadam.

Pētnieks, pasniedzējs, vadītājs - ir tikai dažas no fizikas doktora I. Lāča lomām profesionālajā darbībā. Vairāk nekā 40 gadus profesors ir saistīts ar LU, astoņus no tiem - rektora amatā. Akadēmiskā dzīvesgājumā I. Lācis ir bijis LU Fizikas un matemātikas fakultātes vecākais laborants, mācību laboratorijas vadītājs, asistents, vecākais pasniedzējs, docents, profesors,

Cietvielu fizikas institūta (CFI) vadošais pētnieks, Optometrijas un redzes zinātnes nodaļas vadītājs, zinātņu prorektors, rektors, profesors.

Profesoram I. Lācim piešķirti vairāki apbalvojumi, tostarp, Beļģijas karaļa ordenis (2006), Itālijas Republikas Goda ordenis (2004), Portugāles Republikas Prinča Enrikes ordenis (2003), Francijas Goda leģiona ordeņa virsnieks (2001), Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Atzinības raksts (1999, 2007, 2014).

Ivars Lācis dzimis 1949. gada 11. februārī Vandzenē, Talsu novadā. Pēc Rīgas 1. vidusskolas beigšanas iestājās Latvijas Valsts Universitātes (LVU) Fizikas un matemātikas fakultātē, kuru pabeidza 1971. gadā. Šo laiku Ivars Lācis atceras kā īpaši piepildītu - studijas, darbs, studentu celtnieku vienības, spēlēšana augstskolas basketbola izlasē ASK klubā, paša kāzas. Viņš studēja kopā ar Andreju Cēberu, Juri Žagaru, Īzaku Rubinšteinu un citiem vēlāk pazīstamiem zinātniekiem. Pirmoreiz Universitātes rektora kabinetā I. Lācis nonācis kā nepaklausīgs students, pret rektoru viņš izjutis lielu bijību vēl ilgi pēc šī gadījuma. Tolaik katrs students stipendijas gājis saņemt kasē Baznīcas ielā. Reiz tieši tolaik plaši svinētajiem Starptautiskajiem sieviešu dienas svētkiem stipendiju izmaksa aizkavējusies. Pie lodziņa bija ļoti daudz studentu. I. Lācis vēlējies ātrāk tikt pie mērķa un, laužoties pie lodziņa, uzdūries toreizējam zinātņu prorektoram. Par to I. Lācis izsaukts pie rektora Jāņa Jurgena, un ticis izskatīts jautājums par viņa atskaitīšanu. Situāciju par labu vērsis toreizējais Fizikas un matemātikas fakultātes dekāns Laimonis Beizītters.

Pēc augstskolas beigšanas I. Lācis palika strādāt savā Alma Mater. Sākumā par laborantu, tad sekoja akadēmiskā karjera. No 1977. līdz 1980. gadam I. Lācis bija LVU aspirants, 1980. gadā kļuva par Fizikas un matemātikas zinātņu kandidātu. 1989. gadā viņam radās iespēja veikt zinātnisko darbu Vācijā, Kaizerslauternas universitātē. I. Lācis bija tiešais liecinieks Vācijas Federatīvajā republikā laikā, kad kritis Berlīnes mūris. Vācu valodas apgūšanai I. Lācis izmēģinājis īpašu metodi, kas tajā laikā lietota Maskavā, - valodu apgūst lasot tautasdziesmas, dejojot un lēkājot "*notikušas arī apmācības miegā*". I. Lācis stāsta, ka divu nedēļu laikā šādi viņš "*sataustījis valodas garšu*". Kad ieradies Cīrihē, viņš sev par pārsteigumu atklājis, ka tur neviens nerunā vāciski. Cīrihē runā Šveices vācu valodā, kas būtiski atšķiras no tās, kuru I. Lācis apguva. Bez jebkādiem kursiem I. Lācis apguvis arī šo valodu un vēlāk no tās tulkojis Vācijas augstskolu likumu latviski.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1991. gadā, I. Lācis kļuva par LU docentu, šajā pašā gadā ieguva fizikas doktora grādu, savukārt 1993. gadā habilitēto fizikas doktora

grādu. Šajā gadā I. Lācis nodarbojās arī ar zinātnisko darbu Cīrihes Augstākajā tehniskajā skolā. 90. gadu vidū I. Lācis kļuva par LU Optometrijas un redzes zinātnes nodaļas un LU CFI Optisko materiālu laboratorijas vadītāju. 1996. gadā viņš ieņēma profesora amatu LU, 1998. gadā uzsāka darboties kā LU Zinātnes padomes priekšsēdētājs, bet 1999. gadā kļuva par LU Doktorantūras programmas direktoru un Ministru prezidenta padomnieku izglītības jautājumos. Pirms ievēlēšanas par rektoru I. Lācis divus gadus bija zinātņu prorektors.

1992. gadā I. Lācis kopā ar kolēģiem fiziķiem un mediķiem sāka darbu redzes zinātnē, kā arī izveidoja bakalaura un maģistrantūras optometrijas studijas programmas. I. Lāča zinātniskās intereses ir redzes uztvere, acu kustības, stereoredzes sliksnis, binokulārās redzes nestabilitātes, kristālu augšana, stiklu struktūra, cietvielu optiskās īpašības. Profesors ir daudzu zinātnisko rakstu autors, piedalījies starptautiskās zinātnes konferencēs.

I. Lācis ir Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) īstenais loceklis, LZA senators, UNESCO Latvijas Nacionālās komitejas, ASV Optiķu asociācijas, Latvijas Profesoru asociācijas, Latvijas Optometristu un optiķu asociācijas un Latvijas Fiziķu biedrības biedrs, LU Fonda valdes priekšsēdētājs.

Rektora amatā LU Satversmes sapulce I. Lāci ievēlēja 2000. gada maijā. Savukārt 2003. gada maijā I. Lācis kā vienīgais pretendents par LU rektoru kļuva atkārtoti.

I. Lāča vadīšanas laikā LU piedzīvoja strauju attīstību un modernizāciju. Universitātē tika iedzīvināts komandas vadības stils, augstskola palielināja savu atpazīstamību Eiropā. Tika izveidotas doktorantūras skolas, īstenota ideja par zinātnisko grantu piešķiršanu, izveidots LU Lāzeru centrs, ieviestas stipendijas emeritētajiem profesoriem. LU tika izveidotas šādas jaunas mācību laboratorijas: Pusvadītāju ierīces, Cietvielu ķīmija un materiālu tehnoloģija, Optika un fizioloģiskā optika. Tika paaugstināta LU īpašumu faktiskā vērtība, izveidota Ratnieku lauku teritorija – konferenču un atpūtas komplekss.

Atskatoties uz Universitātes vadītāja amatā pavadīto laiku, I. Lācis atzīst, ka rektors nav līdzīgs imperatoram, kurš visu īsteno viens pats. Viņa vislielākā veiksmē ir kolēģi, ar kuriem kopā nācies strādāt, - labi, gaiši, smaidoši un droši cilvēki. I. Lācis atzīst, ka rektoram ir jāspēj nesavtīgi palīdzēt, nedomājot par savu labumu.

2007. gadā intervijā uz jautājumu par svarīgāko, kas paveikts universitātē, profesors I. Lācis atbildēja: *“Pats svarīgākais ir tas, ka mēs esam ieviesuši kolektīvo vadības modeli. Tas nozīmē, ka tiek sadalīta atbildība par svarīgākajiem darbiem. Būtiski, ka LU apmēram divus gadus pirms Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā spēja pievērsties nopietnas mūsdienīgas zinātnes infrastruktūras veidošanai”*.

Literatūras un avotu saraksts:

1. Kapeniece, Inga. Kā tas ir — būt Latvijas Universitātes rektoram? : [par Latvijas Universitātes četriem rektoriem - Valentīnu Šteinbergu, Juri Zaķi, Ivaru Lāci un Mārci Auziņu] / Inga Kapeniece // Alma Mater : Universitātes Avīze. - Rudens (2009), 12.-15.lpp. : il.
2. Lācis, Ivars. Rektors Lācis izvērtē paveikto : [saruna ar LU rektoru Ivaru Lāci par paveikto un sakarā ar LU rektora kārtējām vēlēšanām] / I.Lācis ; sarunu pierakstījusi Ilze Grīnuma // Diena. - ISSN 1407-1290. - Nr.82 (2003, 7.apr.), 3.lpp.
3. Lācis, Ivars. Universitātē nepieciešama dažādība : [saruna ar rektoru Ivaru Lāci] / Agris Ozols ; Ivars Lācis - [1.] lpp. uzrād.: Rektors Ivars Lācis par sevi un Universitāti // Universitātes Avīze. - asara (2007), 18.-20.lpp. : fotogr.
4. Lācis, Ivars. Rektora Ivara Lāča stāsts / Ivars Lācis // Latvijas Universitāte 90 gados : dzīve.. - Rīga : Latvijas Universitāte, 2009. - ISBN 9789984451305. - 216.-220.lpp. : fotogr.
5. „Mūsu cilvēks” – LU rektors Ivars Lācis [tiešsaiste] : [intervija ar Ivaru Lāci]. TVNET. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/292095-musu_cilveks_lu_rektors_ivars_lacis